

Research Paper

Measuring the Comparative Advantage of Economic Activities in Guilan Province: The Approach of the Basic Economy Model and the Shift Share Model

Zahrā Āzari^{1*}, Zeinab Barādarān Khāniān¹, Hossein Asgharpour²

1. PhD student in Urban Economics, Department of Economic Development and Planning, University of Tabriz, Tabriz, Iran.
2. Professor, Department of Economics Development and Planning, University of Tabriz, Tabriz, Iran.

DOI: 10.22124/GSCAJ.2023.22267.1164

Received: 2022/05/16

DOR: 20.1001.1.27831191.1402.4.1.2.8

Accepted: 2022/08/29

Abstract

Considering the limited available resources, in the field of regional economy, knowing the characteristics and economic advantages of each region provides the possibility of better planning in order to achieve development goals. Therefore, this study aimed to analyze the comparative advantage of different economic sectors in Guilan province in 2014, 2016 and 2018, analyze the competitive advantage of sectors and determine the value added of sectors in Guilan province compared to the country during 2014-2016. For this purpose, the basic economy model and spatial coefficient index and shift share model were used. The results of the study showed that Guilan province in 2016 and 2018 has a relative advantage in the agricultural sector and is in the field of economic activity and has a potential advantage for economic growth. Sectors related to agriculture, construction, wholesale, retail, vehicle and goods repair, food and shelter service activities, administrative and support services, public affairs and municipal services, and education have a competitive advantage and have undergone an upward trend in the years under study. The results of the share change model show that in the sector related to agriculture and service activities related to financial and insurance activities, Guilan province has the best performance in the country, but in the sector related to professional and scientific activities, the country has a better performance than Guilan province.

Keywords: Economic development, Regional economy, Basic economy model, Shift Share model, Guilan province.

Highlight

- Guilan province performs better in economic activities related to agriculture and financial and insurance activities than the country.
- Gilan province has a relative advantage in the agricultural sector.

Extended Abstract

Introduction

The study of regional economic structure is useful for explaining changes in regional economics, predicting the consequences of economic decisions, and future planning. The economy of a region mainly depends on the strength and weakness of various economic sectors in it, the dynamics of the industrial structure, and the unique regional factors. Although paying attention to macro policies in regional policies is accepted as a general principle, this does not mean that what is appropriate at the national level will be profitable for all regions. Therefore, ignoring the facilities, capabilities and comparative advantages of the region in the field of economic activities has caused investments not to be equivalent with the capacities of the regions. In this regard, the use of analytical models of spatial coefficients, shift share, data-output techniques, regional coefficients of the basic economy and ranking prioritization, provides the basis for examining the effect of different economic activities and their comparative evaluation to determine the opportunity and improving the performance of the regional economy structure. Guilan province is one of the northern provinces of Iran; despite having rich natural resources, climate diversity, abundant water, vast plains, young workforce, abundant tourism capabilities, in recent years, it has not been able to gain a proper share of the national economy in proportion to their capabilities and opportunities. Therefore, in the present study, we first sought to evaluate the comparative advantages in different economic sectors in Guilan province based on the

* Corresponding Author: azariza2015@gmail.com

LQ index (spatial coefficient); because recognizing the comparative advantage of a province in the field of economic activities is the most important link in the development process that provides the possibility of job creation. Then, through the shift share method, the value added situation of major sectors and groups of economic activities in Guilan province was analyzed compared to the country during the years 2014-2018.

Methodology

The present study was an applied research in terms of purpose and analytical-descriptive research in terms of information analysis. The required statistical data was collected from the statistical yearbooks section of the Statistics Center of Iran using the library method. The statistical population of this study was Guilan province in 2014, 2016 and 2018. The measurement tools of the present study were the basic economy model and spatial coefficient index and the shift share model.

Results and discussion

In the studied years, except for the mining sectors, industry, electricity supply, steam and air conditioning, information and communication, service activities related to financial and insurance activities, professional and scientific activities, administrative activities and Support services, other departments are evaluated as basic. It is noteworthy that in the three years under study, there was no change in the basic or non-basic part of the department, so that if a part was evaluated as a non-basic part in 2014, the non-basic part was evaluated in 2018. The sectors of mining, industry, electricity supply, steam and air conditioning, information and communication, service activities related to financial and insurance activities and professional and scientific activities due to being non-basic in 2013 and 2017 have been evaluated as sectors without competitive advantage. Transportation, warehousing and post sectors and activities related to human health and social work have been evaluated as sectors with a fixed competitive advantage over time; because the value of spatial coefficient has been almost constant during the studied period. The results of the shift share model showed that the growth rate of the country's economy as a whole (A) is 1.04. The structure of the country's economic sectors (B) in different sectors of activity showed the rise of agriculture, hunting, forestry and fishing sectors, industry, mining, electricity supply, service activities related to financial and insurance activities and professional and scientific activities. In the meantime, the sector related to electricity supply and financial and insurance activities has performed better. Also, in the analysis of the performance element of each sector in the province (C), service activities related to financial and insurance activities have the highest positive coefficient and real estate has the highest negative coefficient. It should be noted that in the sector related to agriculture and service activities related to financial and insurance activities, Guilan province performed better than the country, but in the sector related to professional and scientific activities, the country performed better than Guilan province.

Conclusion

Therefore, it is necessary for the provincial authorities to emphasize the spatial organization and geographical distribution of population and activities in accordance with the development plans, according to the relative advantages of each region. They should adopt their strategies and policies by identifying the basic sectors and activities that have a relative advantage in such a way that the priority is to invest in the basic and main activities. So that the support policies are directed towards these activities in order to achieve the economic growth of the regions. Considering that Guilan province has a relative advantage in the sector related to agriculture, it is necessary for provincial officials to pay attention to this sector.

Funding

There is no funding support.

Authors' Contribution

All of the authors approved the content of the manuscript and agreed on all aspects of the work

Conflict of Interest

Authors declared no conflict of interest.

Acknowledgments

We are grateful to all the persons for scientific consulting in this paper.

Citation:

Āzari, Z., Barādarān Khāniān, Z., And Asgharpour, H. (2023). Measuring the Comparative Advantage of Economic Activities in Guilan Province: The Approach of the Basic Economy Model and the Shift Share Model. *Geographical Studies of Coastal Areas Journal*, 4 (12), pp. 41-56. DOI: 10.22124/GSCAJ.2023.22267.1164

Copyrights:

Copyright for this article are retained by the author(s), with publication rights granted to *Geographical studies of Coastal Areas Journal*. This is an open-access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution License (<http://creativecommons.org/licenses/by/4.0>), which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original work is properly cited.

سنجش مزیت نسبی فعالیت‌های اقتصادی در استان گیلان: رهیافت مدل اقتصاد پایه و مدل تغییر سهم

زهرا آذری*^۱، زینب برادران‌خانیان^۱، حسین اصغرپور^۲

۱. دانشجوی دکتری اقتصاد شهری، گروه توسعه اقتصادی و برنامه‌ریزی، دانشگاه تبریز، تبریز، ایران.

۲. استاد گروه علوم اقتصادی، گروه توسعه اقتصادی و برنامه‌ریزی، دانشگاه تبریز، تبریز، ایران.

doi DOI: 10.22124/GSCAJ.2023.22267.1164

DOR: 20.1001.1.27831191.1402.4.1.2.8

تاریخ دریافت مقاله: ۱۴۰۱/۰۲/۲۶

تاریخ پذیرش مقاله: ۱۴۰۱/۰۶/۰۷

چکیده

در مبحث اقتصاد منطقه‌ای، با توجه به محدودیت منابع موجود، شناخت ویژگی‌ها و مزیت‌های اقتصادی هر منطقه، امکان برنامه‌ریزی بهتر را در جهت تحقق اهداف توسعه فراهم می‌نماید. از این‌رو، هدف مطالعه حاضر تحلیل وضعیت مزیت نسبی بخش‌های مختلف اقتصادی استان گیلان در سال‌های ۱۳۹۳، ۱۳۹۵ و ۱۳۹۷، تحلیل مزیت رقابتی بخش‌ها و تعیین وضعیت ارزش افزوده بخش‌ها در استان گیلان نسبت به کشور طی سال‌های ۱۳۹۳-۱۳۹۷ است. برای این منظور از مدل اقتصاد پایه و شاخص ضریب مکانی و مدل تغییر سهم استفاده می‌شود. نتایج مطالعه نشان می‌دهد که استان گیلان در سال‌های ۱۳۹۵ و ۱۳۹۷ در بخش کشاورزی دارای مزیت نسبی بوده و در حوزه فعالیت برنده اقتصادی قرار داشته و دارای مزیت بالقوه برای رشد اقتصادی است. بخش‌های مربوط به کشاورزی، ساختمان، عمده‌فروشی، خرده‌فروشی، تعمیر وسایل نقلیه و کالاهای، فعالیت‌های خدماتی مربوط به تأمین جا و غذا، فعالیت‌های اداری و خدمات پشتیبانی، اداره امور عمومی و خدمات شهری و آموزش دارای مزیت رقابتی بوده و روند رو به اعتلا را در سال‌های مورد مطالعه طی کرده‌اند. نتایج مدل تغییر سهم نشان می‌دهد که در بخش مربوط به کشاورزی و فعالیت‌های خدماتی مربوط به فعالیت‌های مالی و بیمه استان گیلان نسبت به کشور عملکرد بهتری داشته اما در بخش مربوط به فعالیت‌های حرفه‌ای و علمی کشور نسبت به استان گیلان عملکرد بهتری را طی کرده است.

واژگان کلیدی: اقتصاد توسعه، اقتصاد منطقه‌ای، مدل اقتصاد پایه، مدل تغییر سهم، استان گیلان.

نکات برجسته:

- استان گیلان در فعالیت‌های اقتصادی مربوط به کشاورزی و فعالیت‌های مالی و بیمه نسبت به کشور، عملکرد بهتری دارد.
- استان گیلان در بخش مربوط به کشاورزی، دارای مزیت نسبی است.

۱. مقدمه

مطالعه ساختار اقتصادی منطقه‌ای برای توضیح تغییرات اقتصاد منطقه‌ای، پیش‌بینی پیامدهای تصمیمات اقتصادی و برنامه‌ریزی آینده مفید است (Glasson, 1974: 34). اقتصاد یک منطقه عمدتاً به قدرت و ضعف بخش‌های اقتصادی مختلف موجود در آن، پویایی ساختار صنعتی و عوامل منحصر به فرد منطقه‌ای بستگی دارد (Islam and et al, 2015: 137). رشد و توسعه اقتصادی مناطق، از مهم‌ترین مباحث اقتصاد منطقه‌ای محسوب می‌شود. تحقق توسعه ملی، مستلزم شناخت امکانات و مزیت‌های موجود اقتصادی مناطق مختلف کشور است. در برنامه‌ریزی ملی توسعه، به توانمندی‌های اقتصادی مناطق چندان توجه نمی‌شود و این مسئله مانع از انجام سیاستگذاری و برنامه‌ریزی مطلوب برای توسعه منطقه‌ای می‌شود (سبحانی و درویشی، ۱۳۸۴: ۱۶۱). معمولاً اقتصاد یک منطقه زمانی توسعه می‌یابد که بخش‌های منطقه با گذشت زمان توسعه یابد. از آنجا که همواره در اقتصاد با محدودیت منابع مواجه هستیم؛ شناخت ویژگی‌ها و مزیت‌های اقتصادی هر منطقه امکان برنامه‌ریزی بهتر و هوشمندانه را در جهت تحقق اهداف توسعه فراهم می‌آورد. اگر چه توجه به سیاست‌های کلان در امر سیاستگذاری‌های منطقه‌ای به‌عنوان یک اصل کلی پذیرفته شده است، اما این بدان معنی نیست آنچه در سطح ملی مناسب است، برای تمامی مناطق نیز مفید واقع شود. لذا نادیده گرفتن امکانات، توانایی‌ها و مزیت‌های نسبی منطقه در زمینه فعالیت‌های اقتصادی باعث گردیده که سرمایه‌گذاری‌ها متناسب با ظرفیت‌های مناطق صورت نگیرد (آقامحمدی و همکاران، ۱۳۹۹: ۳۶). از آنجایی که لازم است برنامه‌ریزان توسعه اقتصادی محلی، پی به چگونگی گسترش فعالیت‌های دارای مزیت و قدرت رقابتی در منطقه ببرند، لذا بررسی‌های آماری و تحلیل حساب‌های منطقه‌ای در راستای ارزیابی وضعیت اقتصادی، شناخت توانمندی‌های منطقه‌ای و همچنین تعیین الویت‌های سرمایه‌گذاری براساس مزیت‌های نسبی، با اهمیت تلقی می‌گردد (سپهردوست و باروتی، ۱۳۹۵: ۱۰۶). در همین ارتباط به‌کارگیری مدل‌های تحلیلی ضرائب مکانی، تغییر سهم، تکنیک‌های داده - ستانده، ضرائب منطقه‌ای پایه اقتصاد و الویت‌بندی رتبه‌ای، زمینه را برای بررسی اثر فعالیت‌های مختلف اقتصادی و ارزیابی مقایسه‌ای آنها در جهت تعیین فرصت‌ها و بهبود عملکرد ساختار اقتصاد منطقه‌ای فراهم می‌آورد (عابدین درکوش، ۱۳۷۲: ۲۵). تحلیل ضریب مکانی، به عنوان روشی برای تعیین صنایعی که نقش کلیدی در توسعه اقتصادی و رشد کلان شهرها ایفا می‌کنند، استفاده می‌شود (Niyimbanira and et al, 2020: 54).

استان گیلان یکی از استان‌های شمالی ایران بوده که با وجود دارا بودن منابع طبیعی غنی، تنوع آب و هوایی، آب فراوان، دشت‌های وسیع، نیروی کار جوان، قابلیت‌های گردشگری فراوان، در سال‌های گذشته نتوانسته آن طور که باید و شاید و به تناسب توانمندی‌ها و فرصت‌های خود سهم مناسبی از اقتصاد ملی را کسب کند؛ به طوری که سهم استان در محصول ناخالص داخلی در سال‌های ۱۳۹۳، ۱۳۹۵ و ۱۳۹۷ به ترتیب ۲/۳، ۲/۴ و ۲/۱ درصد بوده است. این استان در سال ۱۳۹۷ نرخ بیکاری ۱۱/۴ درصدی را به خود اختصاص داده است که در زمره استان‌های با نرخ بیکاری بالا قرار گرفته است (سالنامه آماری مرکز آمار ایران، ۱۳۹۹). از این رو، در تحقیق حاضر ابتدا در پی ارزیابی مزیت‌های نسبی موجود در بخش‌های مختلف اقتصادی در استان گیلان بر اساس شاخص LQ^1 (ضریب مکانی) است؛ چرا که شناخت مزیت نسبی یک استان در عرصه فعالیت‌های اقتصادی، مهم‌ترین حلقه از فرایند توسعه است که امکان اشتغال‌زایی را فراهم می‌آورد. سپس با به‌کارگیری مدل تغییر سهم به تحلیل وضعیت ارزش افزوده بخش‌ها و گروه‌های عمده فعالیت‌های اقتصادی در استان گیلان نسبت به کشور در طی سال‌های ۱۳۹۳-۱۳۹۷ می‌پردازد.

۲. مبانی نظری

نظریه‌های اقتصادی و تجارب کشورهای مختلف نشان می‌دهد برای رشد و توسعه اقتصادی، مسیرهای مختلفی وجود دارد و میزان رشد و توسعه به این موضوع بستگی دارد که در چه بخش‌هایی از اقتصاد، سرمایه‌گذاری انجام گیرد. نرخ رشد نیز با توجه به بخش‌هایی که در آنها سرمایه‌گذاری می‌شود، فرق می‌کند. به همین منظور نظام تولیدی را معمولاً به دو بخش کالاهای تولیدی و مصرفی تقسیم می‌کنند و اغلب گفته می‌شود که بخش کالاهای تولیدی، نیروی محرک رشد است. بنابراین، در درازمدت به حداکثر رساندن رشد در گرو تخصیص هر چه بیشتر سرمایه‌گذاری در بخش‌های کلیدی و مهم اقتصاد است؛ به بیان دیگر

روابط بین بخشی برای درک ساختار اقتصادی و اتخاذ سیاست‌های اقتصادی ضروری است. در واقع، هسته اصلی برنامه‌ریزی توسعه را تخصیص منابع کمیاب بر مبنای اولویت‌ها تشکیل می‌دهد (جهانگرد و کشت‌ورز، ۱۳۹۰). با توجه به آمار و اطلاعات موجود در کشورهای توسعه یافته و به منظور رفع عدم تعادل‌ها در بخش‌های اقتصادی، دولت‌ها در اکثر کشورها، به‌ویژه در کشورهای در حال توسعه مجبور به اتخاذ سیاست‌های مناسب به منظور تخصیص بهینه منابع موجود در جامعه به علت محدودیت منابع و تأکید بر سرمایه‌گذاری و تخصیص منابع سرمایه به بخش‌های کلیدی هستند. همچنین از این طریق توجه بیشتری به بخش‌های دارای اولویت بالاتر برای سرمایه‌گذاری، ضمن سودسازی از برخی صرفه‌های اقتصادی، می‌توان نیازهای داخلی را برطرف کرد و زمینه حضور در رقابت در بازارهای جهانی را فراهم ساخت (عرب‌مازار و خادمیان، ۱۳۹۲). بر مبنای تئوری‌های رشد نامتوازن و قطب رشد، سرمایه‌گذاری‌ها باید به‌طور هدفمند و در بخش‌هایی که قابلیت ایجاد تحرک را در سایر بخش‌های اقتصادی دارند صورت پذیرد (جهانگرد و ناصری‌بروجنی، ۱۳۹۶). سرمایه‌گذاری در بخش‌های کلیدی یک اقتصاد منجر به رشد بیشتر اقتصادی می‌شود. منظور از بخش‌های کلیدی فعالیت‌ها، یا صنایعی است که دارای بیشترین پیوندهای پسین و پیشین با سایر بخش‌های اقتصاد هستند (جهانگرد و حسینی، ۱۳۹۲).

نظریه‌های رشد منطقه‌ای بر پایه فروض مشخص، عوامل خاصی را به‌عنوان محرک‌های رشد اقتصادی در سطح مناطق معرفی می‌نمایند. در توجیه رشد نابرابری منطقه‌ای، برخی نظریه‌ها مانند نظریه نئوکلاسیک‌ها، دیدگاه پایه صادرات منطقه‌ای، تئوری علت انباشت و نظریه قطب رشد، هر کدام به نوعی به تفسیر و تحلیل نابرابری‌ها پرداخته‌اند. مدل‌های رشد نئوکلاسیک با استفاده از تابع تولید و فروض مشخص، رشد نیروی کار سرمایه و فناوری و نیز تخصیص بهینه منابع بین بخش‌های مختلف را به‌عنوان عوامل مؤثر بر رشد مناطق معرفی می‌نمایند. بر مبنای دیدگاه این گروه، تحرک بین منطقه‌ای عوامل، تأثیر بیشتری بر رشد مناطق مختلف دارد. به عقیده نئوکلاسیک‌ها، عوامل تولید در مناطقی که بازدهی بیشتری داشته باشد، سوق می‌یابند. رشد سرمایه، تابعی از نرخ پس‌انداز منطقه و خالص ورود سرمایه از دیگر مناطق است. نیروی کار علاوه بر رشد جمعیت فعال منطقه، از خالص ورود نیروی کار به منطقه هم ناشی می‌شود (صادقی شاهدانی و غفاری‌فرد، ۱۳۸۸: ۱۱۷).

نظریه علت «تراکمی» میردال^۱ بیان می‌کند که فعل و انفعالات نیروهای بازار به‌طور طبیعی به ایجاد نرخ‌های رشد منطقه‌ای متفاوت تمایل دارد؛ زیرا سرمایه‌گذاری‌ها در مناطقی صورت می‌گیرد که انتظار سود بیشتری دارد و باوجود مزیت‌های مکانی اولیه مانند مزیت‌های طبیعی و انسانی، این ساختار به‌دلیل صرفه‌های اقتصادی داخلی و خارجی فزاینده، پایدار می‌شود؛ درحالی که مناطق توسعه‌نیافته با وجود نیروی کار ارزان، قادر به جذب فعالیت‌های جدید نیستند. به عقیده میردال، آثار القایی پیشرفت در مراکز تجمع از دو طریق آثار آشفتگی و آثار انتشار، اقتصاد مناطق توسعه‌نیافته را تحت تأثیر قرار می‌دهند (ریچاردسون، ۱۹۷۳).

«کالدور»^۲ (۱۹۷۰)، اصل علت تراکمی را ناشی از وجود بازدهی نسبت به مقیاس فزاینده، شامل صرفه‌های اقتصادی ناشی از تجمع و نیز صرفه‌های خارجی در فعالیت‌های صنعتی می‌داند؛ به‌طوری که افزایش بازدهی مانع توسعه مناطق فقیر شده و مناطق غنی به‌دلیل آثار مقیاس از انحصار بالقوه صنعتی برخوردار بوده است، رابطه تبادل همیشه به نفع مناطق غنی خواهد بود که به‌دلیل بازدهی فزاینده نرخ رشد بهره‌وری در این مناطق بیشتر بوده است. در نتیجه، دستمزدهای کارآمد (نسبت دستمزد پولی به بهره‌وری) کاهش یافته است و این موضوع موجب رشد سریع‌تر تولید در مناطق خواهد شد. «هیرشمن»^۳ (۱۹۵۸) با ارائه نظریه پیوند، به تحلیل فرایند توسعه پرداخت. به عقیده وی پیوندهای پیشین و پسین، فرایند سرمایه‌گذاری را تعیین نموده است و در فرایند توسعه منطقه بسیار اهمیت دارد. علاوه بر این، افزایش درآمد در بسیاری از مناطق، ابتدا از طریق افزایش در صادرات محصولات متکی بر منابع طبیعی شروع می‌شود و سپس با افزایش تقاضا برای کالاها، تولید آن‌ها در داخل جذاب می‌گردد. به عقیده وی، صادرات مواد خام و جایگزینی واردات، عامل مهم رشد مناطقی است که در مراحل اولیه توسعه صنعتی قرار دارند. هیرشمن معتقد است که در مراحل اول توسعه می‌بایست براساس پیوندهای پیشین و پسین بر چند بخش به‌عنوان

1. Myrdal

2. Kaldor

3. Hirschman

بخش‌های پیشرو یا قطب‌های رشد، تمرکز و سرمایه‌گذاری کرد تا در مراحل بعد با انتشار آثار آن به اطراف، مراحل دیگری را طی کرد (صادقی‌شاهدانی و غفاری‌فرد، ۱۳۸۸: ۱۱۸-۱۱۷).

الگوی پایه صادرات، نخستین بار توسط نورث^۱ (۱۹۵۵) مطرح شد. در این مدل، فعالیت‌های اقتصادی منطقه‌ای به دو بخش پایه یا صادراتی و غیر پایه یا محلی تقسیم می‌شوند. عامل رشد و توسعه منطقه، بخش درآمد ناشی از صادرات است و باتوجه به ارتباط فعالیت‌های پایه‌ای و غیر پایه‌ای، درآمد ناشی از آنها موجب رشد و رونق اقتصاد منطقه می‌شود. «هارت‌من» و «سیکلر»^۲ نیز الگوی پایه صادرات را در چارچوب سنتی اقتصاد کلان کینزی برای تفسیر روند رشد منطقه‌ای به‌کار بردند. «تایبوت»^۳ (۱۹۵۶) در این زمینه معتقد بود که مسیر رشد اقتصاد منطقه‌ای از دو مسیر مستقل و مسیر درون‌زا تشکیل شده است. مسیر مستقل رشد، به فرایند ناشی از فعالیت صادراتی نسبت داده می‌شود، اما مسیر درون‌زا رشد به مصرف و واردات مرتبط است. وی مطرح کرد که به‌دلیل نشان ندادن رشد درون‌زا توسط پارامترهای دقیق ساختاری، رشد منطقه‌ای پیش از هر موضوعی در توسعه فعالیت‌های پایه صادراتی رقم می‌خورد. به این دلیل، رشد نامتوازن اقتصاد منطقه‌ای در چارچوب الگوی اقتصاد پایه منطقه‌ای به نابرابری‌های منابع موجود در مناطق مختلف نسبت داده می‌شود، به‌طوری که این اختلاف‌ها در برخی مناطق خاص، این امکان را فراهم می‌کند تا کالاهایی که جنبه صادراتی دارند تولید شود و در آن نوع کالاها مزیت نسبی یابند (تایبوت، ۱۹۵۶).

تئوری اقتصاد پایه، یکی از اولین تئوری‌های رشد اقتصاد منطقه‌ای بوده و از شهرت زیادی برخوردار است. تئوری اقتصاد پایه، در ساده‌ترین فرم خود، نرخ رشد منطقه را به‌صورت تابعی از عملکرد صادراتی منطقه فرض می‌کند. این تئوری، تأکید خاصی بر تخصص فعالیت‌های اقتصادی مناطق و نقش صادراتی آنها دارد. یعنی تفاوتی بین آن دست از فعالیت‌ها که منطقه در آن تخصص داشته و سایر فعالیت‌ها قائل گردد؛ چرا که بخش صادراتی مناطق است که موجب رشد منطقه می‌گردد (رنجبر فلاح و رنجبر پیغان، ۱۳۹۰: ۵۵). مدل اقتصاد پایه به شرح زیر قابل بحث است:

تولید ناخالص منطقه‌ای GRP در اقتصاد کلان یک منطقه را می‌توان به مجموعه‌ای از مصرف (C)، سرمایه‌گذاری (I)، هزینه‌های دولتی (G) و خالص صادرات (X-M) تجزیه کرد:

$$GRP = C + I + G + (X - M) \quad (1)$$

نظریه پایه اقتصادی در میان متغیرهای رابطه فوق بر صادرات به‌عنوان تنها متغیری که مقدار نسبت به دیگر متغیرها تعیین‌کننده رشد منطقه است تأکید دارد و آن را به‌عنوان تنها محرک رشد اقتصاد منطقه‌ای به رسمیت می‌شناسد. این نظریه اقتصاد منطقه را بنا به تعریف به دو بخش پایه و غیر پایه تقسیم می‌کند. بخش پایه شامل تمام فعالیت‌های است که بازار نهایی آنها در خارج منطقه است و منجر به صدور کالا یا خدمات می‌شوند و رشد و موجودیت چنین فعالیت‌هایی به‌طور مستقیم به توانایی منطقه در صدور کالا یا خدمات وابسته است. تجزیه و تحلیل پایه‌ای اقتصاد، شیوه‌ای برای بررسی تحلیل اقتصاد محلی و منطقه‌ای است.

بخش غیر پایه شامل آن قسمت از فعالیت‌های اقتصادی منطقه است که بازار نهایی آنها درون منطقه بوده و برای مصرف داخلی کالا یا خدمات تولید می‌کنند و در حقیقت به‌عنوان یک پشتیبان و حمایت‌کننده برای فعالیت‌های پایه عمل می‌کنند. در نتیجه حجم کل فعالیت‌های اقتصادی منطقه (Y) برابر مجموع بخش پایه (B) و بخش غیر پایه (non B) است یعنی:

$$Y = B + \text{non } B \quad (2)$$

اگر متغیرهای مصرف، سرمایه‌گذاری و واردات را دارای ضریب ثابتی نسبت به درآمد کل فرض کنیم، رشد اقتصادی منطقه از تغییر در مقدار صادرات منطقه ناشی می‌شود و باتوجه به این که بخش غیر پایه به نحوی خدمات خود را در اختیار بخش پایه قرار می‌دهد؛ بر این اساس می‌توان رابطه‌ای بین بخش پایه و غیر پایه برقرار کرد، به‌عنوان مثال نسبت بخش غیر پایه به پایه را برابر نسبت ثابتی چون K فرض کرد:

$$Y = B + \text{non } B$$

$$K = \frac{\text{non } B}{B} \longrightarrow Y = B + KB \rightarrow Y = (1 + K)B \quad (3)$$

1. North

2. Hartman & Seekler

3. Tiebout

ضریب $(1+K)$ اثر فزاینده‌گی بخش پایه را نشان می‌دهد؛ به دلیل اینکه K همیشه مثبت است اثر فزاینده‌گی بزرگتر از یک بوده و کل درآمد منطقه (Y) بیش از درآمد بخش پایه (B) است (سبحانی و درویشی، ۱۳۸۴: ۱۶۴-۱۶۳).

بر اساس الگوهای بررسی مزیت نسبی مهم‌ترین روش‌های بررسی مزیت نسبی عبارتند از: روش هزینه منابع داخلی (DRC)^۱، نسبت هزینه به منفعت اجتماعی (SCB)^۲، روش مزیت نسبی آشکار شده (RCA)^۳، مدل سهم‌های متغیر (SSM)^۴ و روش ضریب مکانی (LQ) (لایقی و همکاران، ۱۳۹۱: ۸۷).

همان‌طور که بیان شد، یکی از روش‌های متداول جهت تشخیص بخش پایه (مزیت‌دار) از بخش غیر پایه، استفاده از تکنیک ضریب مکانی (LQ) است. ضریب مکانی نخستین بار توسط سارجنت فلورانس^۵ مطرح شد. در این روش فعالیت‌های اقتصادی با هر درجه‌ای از جزئی شدن را می‌توان با مرجع بزرگتری مقایسه کرد (به‌عنوان مثال در سطح یک استان هر شهرستان در قیاس با کل استان و در سطح کشور هر استان در قیاس با کل کشور بررسی می‌شود). به عبارت دیگر، این روش به صورت ریاضی، اقتصاد منطقه‌ای را در مقایسه با اقتصاد مرجع بزرگتر، معمولاً اقتصاد ملی، ارزشگذاری می‌کند (فلورانس، ۱۹۴۳: ۱۳۰-۱۲۸). این روش به صورت گسترده از دهه ۱۹۴۰ توسط محققان حوزه جغرافیای اقتصادی و اقتصاد منطقه‌ای مورد استفاده قرار گرفته است (گیبسون و همکاران^۶، ۱۹۹۱: ۶۵-۶۸). آنها بیان داشتند که ضریب مکانی تا حد قابل قبولی فعالیت خاصی را در منطقه مورد نظر توضیح می‌دهد. ضریب مکانی (LQ) معیاری برای سنجش تمرکز یا مزیت نسبی یک یا چند صنعت، بخش صنعتی یا خوشه‌های صنعتی در منطقه‌ای است که می‌تواند یک خوشه، شهر، منطقه یا استان باشد (Niyimbanira and et al, 2020: 54). شاخص ضریب مکانی تکنیک بسیار مهمی است، زیرا نشان‌دهنده مناطقی است که دارای کارگران با مهارت‌های قابل انتقال، مشاغل به هم پیوسته، یا مناطق صنعتی در حال رشدی که اشتغال در آن بخش ضعیف اما در حال رشد است (Niyimbanira, 2018).

۳. پیشینه پژوهش

۳.۱. مطالعات خارجی

لی^۷ (۱۹۹۵) در مطالعه‌ای به منظور یافتن مواردی که صادرات صنعتی کره دارای مزیت نسبی یا عدم مزیت است، شاخص RCA^A (مزیت نسبی آشکار شده) را محاسبه نموده و نشان می‌دهد که بعضی از تولیدات در صنایع سبک مثل پوشاک، منسوجات، پاپوس، کالاهای مسافرتی و کیف دستی از سال ۱۹۶۵، RCA بالایی داشتند، اما رقابتشان یک مسیر نزولی را طی نموده است. چانیون و همکاران^۹ (۲۰۰۷) در مطالعه‌ای به تجزیه و تحلیل رقابت توریسم بین‌الملل با استفاده از تحلیل تغییر سهم طی دوره ۲۰۰۴-۱۹۹۵ برای استان جیانگسو یکی از استان‌های چین پرداختند. نتایج نشان داد که رشد توریسم بین‌الملل در جیانگسو به‌طور اساسی به جز رشد ملی و جز رقابتی (هر دو مثبت) آن نسبت داده می‌شود و ژیانگ مهم‌ترین رقیب جیانگسو در سال‌های مورد بررسی بوده است. الهویش و همکاران^{۱۰} (۲۰۱۳) در مطالعه‌ای با استفاده از تکنیک ضریب مکانی به بررسی مزیت نسبی استان تبوک عربستان پرداخته است. نتایج نشان می‌دهد که بخش خدمات بیشترین سهم را در اشتغال و رشد اقتصادی منطقه در سال‌های ۲۰۱۰-۱۹۹۲ داشته است. سیتانگنگ^{۱۱} (۲۰۱۵) در مطالعه‌ای به بررسی مزیت نسبی در استان سوماترای کشور اندونزی با استفاده از ضریب مکانی طی سال‌های ۲۰۱۰-۲۰۱۲ پرداخته‌اند. بخش کشاورزی با شاخص ۱/۵، بخش ساختمان با ۱/۲، هتلداری و رستوران با ۱/۱، حمل و نقل و ارتباطات با ۱/۱ و بخش خدمات نیز با ۱/۱ فعالیت پایه‌ای محسوب می‌شوند.

1. Domestic Resource Cost
2. Social Cost Benefit
3. Revealed Comparative Advantage
4. Shift Share Model
5. Florence
6. Gibson et al
7. lee
8. Revealed Comparative Advantage
9. Chunyun et al
10. Alhowaish et al
11. Sitanggang

میانگین شاخص ضریب مکانی بخش صنعت ۰/۹ است که بیانگر غیرپایه‌ای بودن این بخش است. اسلام و همکاران^۱ (۲۰۱۶) با استفاده از تحلیل ضریب مکانی و مدل تغییر سهم شش منطقه کشور بنگلادش طی سال‌های ۲۰۰۰-۱۹۹۵ را مورد مطالعه قرار دادند. نتایج حاکی از آن است که بیشترین میزان رشد اقتصادی مربوط به بخش ماهیگیری و کمترین آن مربوط به املاک و کرایه و فعالیت‌های تجاری است. در این بین، باریسال بی‌ثبات‌ترین منطقه شناخته شده است. پرز و ویلاریل^۲ (۲۰۱۷) به بررسی اثر تغییرات ساختاری بر رشد بهره‌وری در صنایع مختلف کشور مکزیک در دوره زمانی ۲۰۰۴-۱۹۹۰ با استفاده از مدل تغییر سهم پرداخته‌اند. نتایج بیانگر این است که سهم بخش‌هایی مانند خدمات تجاری، خدمات اطلاعات، ارتباطات و تجهیزات حمل و نقل در اقتصاد این کشور افزایش یافته است. جومیانتی^۳ (۲۰۱۸) در مطالعه‌ای به بررسی مزیت نسبی در شهر گورونتالو اندونزی از سال ۲۰۱۲ تا ۲۰۱۶ با استفاده از شاخص ضریب مکانی پرداخته است. نتایج مطالعه نشان می‌دهد که بخش‌های صنعت پردازش و خدمات در این شهر دارای مزیت نسبی هستند. نیمنبایرا و همکاران^۴ (۲۰۲۰) با استفاده از شاخص ضریب مکانی به شناسایی خوشه‌های صنعتی کلیدی در چهار کلان شهر ساحلی آفریقای جنوبی یعنی کیپ تاون، eThekwni، شهر بوفالو، و خلیج نلسون ماندلا پرداخته است. این مطالعه از داده‌های اشتغال در سال‌های ۲۰۰۲، ۲۰۰۷، ۲۰۱۲ و ۲۰۱۷ استفاده کرده است. یافته‌های این مطالعه نشان می‌دهد که صنایع فرعی در بخش‌های تولیدی و خدماتی، محرک‌های اصلی توسعه اقتصادی در این کلان‌شهرها بوده‌اند. با وجود ایجاد فناوری جدید، کسب و کار جدید و مشاغل جدید برای پیشروی توسعه اقتصادی در آفریقای جنوبی، نتایج به‌دست‌آمده از این مطالعه نشان می‌دهد که برخی از این کلان‌شهرها در واقع با رکود اقتصادی در برخی از صنایع فرعی خود که قرار است محرکان اصلی رشد اقتصادی باشند، مواجه هستند.

۲.۳. مطالعات داخلی

سبحانی و درویشی (۱۳۸۴) در مطالعه‌ای به بررسی مزیت‌های نسبی و تحلیل ساختاری اشتغال در استان ایلام با استفاده از دو مدل اقتصاد منطقه‌ای تغییر سهم و اقتصاد پایه با به‌کارگیری آمار سرشماری‌های عمومی نفوس و مسکن سال‌های ۱۳۵۵، ۱۳۶۵ و ۱۳۷۵ پرداخته‌اند. نتایج حاصل، بیانگر رشد نامتناسب شاغلان استان ایلام نسبت به کشور در هر دوره مورد بررسی است. مدل تغییر سهم علل این عدم تناسب در دوره اول را تغییرات رقابتی و ساختاری منفی و در دوره دوم تغییرات ساختاری منفی و تغییرات رقابتی مثبت بیان می‌کند. برآورد مدل اقتصاد پایه بخش کشاورزی و زیربخش ساختمان را به‌عنوان بخش‌های پایه‌ای مشخص کرده است. فرهودی و محمدی (۱۳۸۵) در مطالعه‌ای به بررسی تحلیل و پیش‌بینی وضعیت اشتغال در شهر سنندج با استفاده از مدل تغییر سهم ضریب مکانی و ضریب جینی پرداخته‌اند. یافته‌ها نشان می‌دهد که اقتصاد شهر سنندج بر پایه رشد بخش خدمات است و بخش‌های مولد و صنعتی در این شهر نقش بسیار ناچیزی را ایفا کرده و کشاورزی به شدت در حال تنزل بوده و سهم مشاغل کاذب رو به افزایش است. رنجبر فلاح و رنجبر پیغان (۱۳۹۰) در مطالعه‌ای به بررسی مزیت‌های نسبی استان قزوین با تأکید بر بخش صنعت یا استفاده از شاخص ضریب مکانی طی سال‌های ۱۳۸۶-۱۳۷۶ پرداخته‌اند. نتایج این تحقیق نشان می‌دهد که استان قزوین در بخش صنعت، در زیربخش‌هایی چون تولید تجهیزات حمل و نقل، ساخت ابزار کانی و چند زیربخش دیگر دارای مزیت نسبتاً بالایی بوده که می‌توان از طریق سرمایه‌گذاری در این زیربخش‌ها هم به اشتغال در منطقه کمک کرد و هم از طریق ایجاد صادرات در این زیربخش‌ها به تراز تجاری کشور افزود. لایقی و همکاران (۱۳۹۱) در مطالعه‌ای به بررسی مزیت نسبی تولید و اشتغال بخش کشاورزی استان‌های کشور با استفاده از شاخص ضریب مکانی پرداخته‌اند. نتایج این بررسی نشان می‌دهد که استان زنجان در بخش کشاورزی از عملکرد مناسبی برخوردار بوده و این بخش در تولید و اشتغال مزیت نسبی لازم را کسب نموده است. در مزیت نسبی تولید، بخش کشاورزی در سال ۱۳۷۹ رتبه هفتم و در سال ۱۳۸۸ رتبه هشتم به استان زنجان اختصاص داشته است. بخش کشاورزی در استان زنجان در هر یک از زیربخش‌های زراعت، باغداری و دامداری دارای مزیت اما در فعالیت جنگلداری و ماهیگیری از مزیت نسبی لازم برخوردار نبوده است. استان زنجان در مزیت نسبی اشتغال در سال‌های ۱۳۸۴ و ۱۳۹۰ به ترتیب رتبه‌های هفتم و چهارم را بین استان‌های کشور داشته است. اشتغال بخش

1. Islam et al
2. Perez & Villarreal
3. Jumiayanti
4. Niyimbanira and et al

کشاورزی با داشتن مزیت نسبی بین استان‌های کشور جز فعالیت‌های پایه محسوب می‌شود. استان‌های کرمان، اردبیل و گلستان در مزیت نسبی تولید و استان‌های اردبیل، خراسان شمالی و آذربایجان غربی در مزیت نسبی اشتغال رتبه‌های اول تا سوم را در سال‌های مورد مطالعه به خود اختصاص داده‌اند. استان‌های تهران، قم و اصفهان در مزیت نسبی تولید و اشتغال بخش کشاورزی عملکرد ضعیف‌تری را بین استان‌های کشور دارد و این استان‌ها در تولید و اشتغال بخش کشاورزی مزیت نسبی لازم را کسب ننموده‌اند. زنگی آبادی و آهنگران (۱۳۹۱) در مطالعه‌ای به بررسی اشتغال بخش‌های اقتصادی با استفاده از مدل تغییر سهم و ضریب مکانی برای مراکز شهرستان‌های استان آذربایجان غربی طی سال‌های ۱۳۸۵-۱۳۷۵ پرداخته و به این نتیجه رسیدند که بخش‌های کشاورزی و صنعت استان از رشد کاهشی و بخش خدمات از رشد افزایشی در زمینه اشتغال طی دوره مورد بررسی برخوردار بودند. اکبری و همکاران (۱۳۹۱) در تحلیل وضعیت اشتغال بخش‌های عمده اقتصادی شهرستان‌های استان کرمانشاه طی دوره ۱۳۸۵-۱۳۷۵ با استفاده از مدل تغییر سهم به تشخیص بخش‌هایی که مزیت نسبی دارند و از قدرت رقابتی برخوردار هستند پرداخته، همچنین با بکارگیری شاخص ضریب مکانی (۱۳۸۵-۱۳۷۵) بخش‌هایی را که صادرکننده نیروی کار خود بودند را مشخص نموده‌اند. نتایج نشانگر رشد نامتناسب شاغلان شهرستان‌های استان کرمانشاه نسبت به شاغلان استان طی دوره مورد مطالعه بوده و همچنین با استفاده از مدل تغییر سهم وضعیت اشتغال هر یک از بخش‌های اقتصادی شهرستان‌های استان کرمانشاه برای سال ۱۳۹۵ پیش‌بینی شده است. غفاری فرد و خوش‌سیما (۱۳۹۵) در مطالعه‌ای به شناسایی بخش‌های اقتصادی محرک ایجاد اشتغال در استان‌های مختلف ایران طی دوره ۱۳۹۰-۱۳۸۵ پرداخته‌اند. به این منظور با استفاده از مدل تغییر سهم به تشخیص نوع بخش‌های اقتصادی از نظر مزیت نسبی، برنده، بازنده و بازنده مختلط پرداخته شده و همچنین با استفاده از شاخص ضریب مکانی بخش‌های پایه‌ای و غیرپایه‌ای هر استان مشخص شده است. نتایج حاکی از آن است که در تمامی استان‌ها توزیع نیرو به نفع مشاغل خدماتی و جهت‌گیری فعالیت‌های آینده استان به سمت بخش خدمات است، همچنین بخش خدمات در اکثر استان‌ها به جز استان‌های آذربایجان شرقی، تهران، خوزستان، سیستان و بلوچستان، کرمان، کرمانشاه، کهگیلویه و بویراحمد، گیلان، لرستان و یزد پتانسیل لازم برای ایجاد اشتغال در آینده را دارند و به‌عنوان محرک لازم برای ایجاد اشتغال در استان‌ها محسوب می‌شوند. از نظر فعالیت پایه‌ای نتایج نشان می‌دهد بخش خدمات در استان‌های بوشهر، تهران، خوزستان، سمنان، فارس، قم کرمانشاه و هرمزگان فعالیت پایه‌ای محسوب شده و این بخش در جهت مزیت رقابتی این استان‌ها حرکت کرده است. ضرایب مکانی سایر استان‌ها در بخش خدمات حاکی از این است که این بخش در آن‌ها هنوز به سطح خودکفایی نرسیده و متقاضی نیروی کار بیشتری است. فرجی سبکبار و همکاران (۱۳۹۵) در مطالعه‌ای به شناخت فعالیت پایه‌ای اشتغال زنان روستایی و شهری در بخش‌ها و گروه‌های عمده فعالیت‌های اقتصادی در مناطق روستایی و شهری و توزیع فضایی آنها در سطح کشور پرداخته‌اند. جامعه آماری پژوهش ۳۹۴ شهرستان کشور را در برمی‌گرفت که آمار و اطلاعات آنها از سرشماری عمومی نفوس و مسکن سال ۱۳۹۰ استخراج شده که با استفاده از ضریب FLQ بخش‌های پایه صادرکننده نیروی کار مشخص شدند. نتایج بیانگر این است که در بخش کشاورزی نواحی شمال، مرکز و شمال شرق کشور از نواحی پایه‌ای در اشتغال زنان روستایی و بخش‌هایی از استان‌های قم، لرستان، ایلام، کرمانشاه، خوزستان، خراسان جنوبی، یزد و کرمان از نواحی پایه و صادرکننده نیروی کار زنان شهری به شمار می‌روند؛ در بخش صنعت نیز نواحی شمال غرب، مرکز و شمال شرق کشور از نواحی پایه اشتغال زنان روستایی و شمال و شمال شرق کشور از نواحی پایه‌ای اشتغال زنان روستایی و نواحی شمال کشور از نواحی پایه‌ای اشتغال زنان شهری است. سپهردوست و باروتی (۱۳۹۵) در مطالعه‌ای به تحلیل وضعیت اشتغال در بخش‌های عمده اقتصادی استان لرستان در سال‌های ۱۳۸۰ و ۱۳۹۰ با به‌کارگیری دو مدل اقتصاد پایه و تغییر سهم پرداخته‌اند. نتایج حاصل از پژوهش نشان‌دهنده نامتناسب بودن وضعیت رشد شاغلان استان لرستان نسبت به شاغلان کشور در دوره مورد بررسی است؛ به‌طوری که مدل تحلیل تغییر سهم علت این عدم تناسب را تغییرات رقابتی و ساختاری منفی بیان می‌کند. نتایج حاصل از بکارگیری ضریب نسبت مکانی، بیانگر پایه‌ای بودن بخش کشاورزی با ضریب $1/81$ و غیر پایه‌ای بودن بخش‌های صنعت و خدمات با ضرایب $0/79$ و $0/85$ طی دوره مورد بررسی می‌باشد. سرور و همکاران (۱۳۹۶) در مطالعه‌ای به تحلیل وضعیت اشتغال بخش‌های عمده اقتصادی در شهرستان‌های استان اردبیل با استفاده از مدل تغییر سهم با هدف تعیین ضریب رشد و پیش‌بینی وضعیت اشتغال بخش‌های اقتصادی هر یک از شهرستان‌ها، مدل ضریب مکانی برای تعیین وضعیت هر یک از بخش‌های اقتصادی از نظر صادرات

و واردات طی سال‌های ۱۳۸۵-۱۳۹۰ پرداخته‌اند. نتایج بیانگر وجود عدم تعادل بین بخش‌های سه‌گانه اقتصادی است؛ به طوری که بخش خدمات در استان به صورت فزاینده رشد نموده و بر بخش‌های دیگر مسلط شده است. در بین بخش‌های اقتصادی استان طی سال‌های ۱۳۸۵-۱۳۹۰ بخش کشاورزی مثبت و دارای صعود بوده است. همچنین در طی سال‌های مورد مطالعه، بخش کشاورزی صادرکننده کالا و جز فعالیت‌های پایه‌ای و بخش خدمات و صنعت واردکننده کالا و جز فعالیت‌های غیر پایه‌ای محسوب می‌شوند. دائی و افشون (۱۳۹۷) ساختار اشتغال بخش‌های مختلف اقتصادی استان فارس طی سال‌های ۱۳۹۶-۱۳۹۲ با استفاده از مدل اقتصاد پایه و به پیش‌بینی وضعیت اشتغال تا سال ۱۴۰۰ با استفاده از مدل تغییر سهم پرداخته‌اند. نتایج نشان می‌دهند که استان فارس طی دوره ۱۳۹۶-۱۳۹۲ در بخش‌های صنعت و خدمات دارای مزیت نسبی بوده و در حوزه فعالیت برنده اقتصادی قرار داشته و دارای مزیت بالقوه برای رشد اقتصادی است. در حالی که در بخش کشاورزی استان فارس فاقد مزیت نسبی است. براساس پیش‌بینی مدل تغییر سهم، جهت‌گیری آینده استان فارس به سمت فعالیت‌های خدماتی و صنعتی بوده و توزیع شاغلین به نفع مشاغل خدماتی و صنعتی است. آقامحمدی و همکاران (۱۳۹۹) در مطالعه‌ای به سنجش مزیت نسبی فعالیت‌های اقتصادی در استان‌های کشور براساس رهیافت ضریب مکانی در سال‌های ۱۳۸۴ و ۱۳۹۴ پرداخته‌اند. بررسی‌ها نشان می‌دهند که فعالیت‌های کشاورزی، شکار و جنگلداری، ساختمان، آموزش، بهداشت و مددکاری اجتماعی، هتل و رستوران در بیشتر استان‌ها دارای مزیت شناخته شده، فعالیت‌های اقتصادی صنعت، آب و برق و گاز، حمل و نقل و اداره عمومی-شهری در اکثر استان‌ها مزیت خود را از دست داده و غالباً ماهیگیری، معدن و واسطه‌گری‌های مالی در استان‌ها فاقد مزیت هستند. همچنین بررسی‌ها نشان می‌دهد که در رتبه‌بندی، بخش خدمات با ۵۱/۷ درصد در رتبه اول، صنعت با ۳۸/۷ در رتبه دوم و کشاورزی با ۹/۶ درصد در رتبه سوم سهم ارزش افزوده از کل تولیدات بخش کشاورزی قرار گرفته است. وجه تمایز پژوهش حاضر با سایر مطالعات انجام شده در این است که تاکنون مطالعه‌ای جهت بررسی مزیت نسبی و مزیت رقابتی استان گیلان به عنوان یکی از استان‌های با شاخص نرخ بیکاری بالا انجام نشده است. لذا مطالعه حاضر، به شناخت مزیت نسبی این استان در عرصه فعالیت‌های اقتصادی، که مهم‌ترین حلقه از فرایند توسعه است پرداخته و سپس با بکارگیری روش تغییر سهم به تحلیل وضعیت ارزش افزوده بخش‌ها و گروه‌های عمده فعالیت‌های اقتصادی در استان گیلان نسبت به کشور می‌پردازد.

۴. روش پژوهش

مطالعه حاضر به لحاظ هدف از نوع تحقیقات کاربردی بوده و از نظر تجزیه و تحلیل اطلاعات از نوع تحقیقات تحلیلی-توصیفی است. داده‌های آماری مورد نیاز از بخش سالنامه‌های آماری مرکز آمار ایران با استفاده از روش کتابخانه‌ای جمع‌آوری شده است. جامعه آماری این مطالعه استان گیلان در سال‌های ۱۳۹۳، ۱۳۹۵ و ۱۳۹۷ است. ابزار سنجش مطالعه حاضر، مدل اقتصاد پایه و شاخص ضریب مکانی و مدل تغییر سهم است. شاخص ضریب مکانی به صورت زیر تعریف می‌شود:

$$LQ = \frac{\sum \frac{va_i}{VA_i}}{\sum VA} \quad (4)$$

LQ ضریب مکانی در بخش i va_i ارزش افزوده بخش i ام استان، $\sum va$ مجموع ارزش افزوده فعالیت‌های استان، VA_i ارزش افزوده بخش i ام کشور و $\sum VA$ مجموع ارزش افزوده فعالیت‌های مختلف کشور است. اگر $LQ > 1$ باشد، استان در فعالیت مورد نظر نسبت به کل کشور از تخصص تولیدی بیشتری برخوردار بوده و آن فعالیت به عنوان فعالیت پایه‌ای محسوب می‌شود. اگر $LQ = 1$ باشد، تخصص تولیدی استان و کشور در فعالیت مورد نظر یکسان بوده و استان خودکفا است. اگر $LQ < 1$ استان در فعالیت مورد نظر نسبت به کل کشور از تخصص تولیدی کمتری برخوردار بوده و فعالیت، فعالیت غیر پایه‌ای محسوب می‌شود (Hoan and Oosterhaven, 2006: 677-691).

مدل تغییر سهم با سه عنصر، رشد کل اقتصاد مرجع (A)، رشد نسبی بخش‌های اقتصادی در کل اقتصاد مرجع (B) و عملکرد هر بخش در استان نسبت به عملکرد هر بخش در استان مسبت به عملکرد همان بخش در سطح مرجع (C) است. این روش، یک ابزار سنتی برای مقایسه بین منطقه‌ای، اندازه‌گیری و ارزیابی عملکرد بخش است (Mo et al, 2020: 146).

روش تغییر سهم یکی از روش‌های کاربردی در علوم منطقه‌ای می‌باشد که برای درک عدم تعادل در سطح منطقه‌ای و بر محور مقایسه تغییرات در دو سطح متفاوت مورد استفاده قرار می‌گیرد. اساس آن بر این ایده استوار است که اختلاف رشد و نابرابری‌ها در هر منطقه را با متوسط سطح بزرگتر آن مورد ارزیابی قرار می‌دهد. این اختلاف که ممکن است مثبت یا منفی باشد، بیانگر تغییر مکان یا جابه جایی سهم اقتصاد استان در اقتصاد مرجع است این جابه‌جایی سهم ناشی از سه عنصر زیر می‌تواند باشد:

۱. عنصر رشد کل اقتصاد مرجع (A) (اثر ملی)

این عنصر سنجه‌ای است برای اندازه‌گیری کل تغییرات ارزش افزوده در سطح اقتصاد مرجع در دوره ۱۳۹۷-۱۳۹۳ و رابطه آن به شرح زیر است:

$$A = \frac{VA_R^{97}}{VA_R^{93}} - 1 \quad (5)$$

در رابطه بالا VA_R نشان‌دهنده ارزش افزوده اقتصاد مرجع است.

۲. عنصر رشد نسبی بخش‌های اقتصادی در کل اقتصاد مرجع (B) (اثر ساختاری)

این عنصر رشد یا نزول نسبی هر بخش اقتصاد را در کل اقتصاد مرجع اندازه‌گیری می‌کند. مثبت یا منفی بودن این سنجه به معنای صعود یا نزول آن بخش در کل اقتصاد مرجع است (زیاری، ۱۳۸۱: ۱۴۷). فرمول کلی آن به شرح زیر است:

$$B = \frac{VA_i^{97}}{VA_i^{93}} - \frac{VA_R^{97}}{VA_R^{93}} \quad (6)$$

VA_i^{93} و VA_i^{97} ارزش افزوده فعالیت‌های اقتصادی در مرجع در سال‌های ۱۳۹۳ و ۱۳۹۷ بوده، VA_R^{93} و VA_R^{97} ارزش افزوده کل اقتصاد مرجع در سال‌های ۱۳۹۳ و ۱۳۹۷ است.

۳. عنصر عملکرد هر بخش در استان مورد مطالعه نسبت به عملکرد همان بخش در سطح مرجع (C) (اثر رقابتی)

این سنجه موقعیت رقابتی هر بخش اقتصادی استان را در مقایسه با اقتصاد مرجع اندازه‌گیری می‌کند. مثبت بودن آن به مفهوم سرعت رشد بیشتر آن نسبت به اقتصاد مرجع و منفی بودن به مفهوم عقب ماندگی آن بخش است (همان، ۱۴۸).

$$C = \frac{VA_{ij}^{97}}{VA_{ij}^{93}} - \frac{VA_{Ri}^{97}}{VA_{Ri}^{93}} \quad (7)$$

VA_{ij}^{93} و VA_{ij}^{97} ارزش افزوده فعالیت i ام در استان مورد مطالعه در سال‌های ۱۳۹۳ و ۱۳۹۷، VA_{Ri}^{93} و VA_{Ri}^{97} ارزش افزوده فعالیت i ام در اقتصاد مرجع در سال‌های ۱۳۹۳ و ۱۳۹۷ است (زنگی‌آبادی و آهنگری، ۱۳۹۱: ۱۱-۱۲).

۵. یافته‌های پژوهش و بحث

بر اساس جدول (۱)، سهم ارزش افزوده فعالیت‌های مختلف در سال‌های ۱۳۹۳، ۱۳۹۵ و ۱۳۹۷ در کشور و استان گیلان بیان شده است. سهم ارزش افزوده بخش مربوط به کشاورزی در استان روند صعودی را طی کرده اما این سهم در کشور طی سال‌های مختلف روند تقریباً ثابتی را داشته است. لازم به ذکر است که سهم ارزش افزوده بخش کشاورزی از کل ارزش افزوده در استان گیلان بیشتر از سهم آن در کشور می‌باشد. در سال ۱۳۹۳، بخش مربوط به املاک و مستغلات استان گیلان بیشترین سهم را به خود اختصاص داده است. اما بیشترین سهم در سال ۱۳۹۳ متعلق به بخش معدن در کشور است. در سال‌های ۱۳۹۵ و ۱۳۹۷ بیشترین سهم مربوط به ارزش افزوده در استان گیلان متعلق به بخش کشاورزی است. این در حالی است که در سال ۱۳۹۵ بخش صنعت و در سال ۱۳۹۷ بخش معدن بیشترین سهم را در کشور به خود اختصاص داده است. کمترین سهم در همه سال‌های مورد مطالعه مربوط به بخش معدن در استان گیلان است. این جایگاه در سال ۱۳۹۳ به بخش خدمات اداری و پشتیبانی در کشور اختصاص دارد. اما این جایگاه در سال‌های ۱۳۹۵ و ۱۳۹۷ به بخش آبرسانی، مدیریت پسماند، فاضلاب و فعالیت‌های تصفیه اختصاص پیدا می‌کند. وجود تفاوت قابل توجه بین ارزش افزوده استان گیلان و کشور در بخش معدن به دلیل عدم وجود ظرفیت‌های مربوط به بخش معدن در استان گیلان است. نکته قابل توجه روند نزولی سهم بخش مربوط به املاک و مستغلات در سال‌های مورد مطالعه در استان گیلان و کشور است. جهت بررسی مزیت نسبی، ضریب مکانی برای تمام بخش‌های اقتصادی استان گیلان در سال‌های ۱۳۹۳، ۱۳۹۵ و ۱۳۹۷ مطابق معادله (۴) محاسبه شده و در قالب جدول (۲) گزارش شده

است. در سال‌های مورد مطالعه، به جز بخش‌های معدن، صنعت، تأمین برق، گاز بخار و تهویه هوا، اطلاعات و ارتباطات، فعالیت‌های خدماتی مربوط به فعالیت‌های مالی و بیمه، فعالیت‌های حرفه‌ای و علمی، فعالیت‌های اداری و خدمات پشتیبانی، سایر بخش‌ها به‌عنوان بخش پایه ارزیابی شده‌اند. نکته قابل توجه این است که در سه سال مورد مطالعه تغییری در پایه یا غیر پایه بودن بخش به‌وجود نیامده به‌طوری که اگر بخشی در سال ۱۳۹۳ به عنوان بخش غیرپایه ارزیابی شده بود، در سال ۱۳۹۷ نیز بخش غیرپایه ارزیابی شده است.

بیشترین مقدار مربوط به ضریب مکانی در سال ۱۳۹۳ متعلق به بخش املاک و مستغلات بوده که این جایگاه در سال‌های ۱۳۹۵ و ۱۳۹۷ به بخش کشاورزی اختصاص پیدا کرده است. در توضیح مزیت رقابتی منطقه می‌توان چنین بیان کرد که بخش‌های کشاورزی، شکار، جنگلداری و ماهیگیری، ساختمان، عمده‌فروشی، خرده‌فروشی، تعمیر وسایل نقلیه و کالاها، فعالیت‌های خدماتی مربوط به تأمین جا و غذا، فعالیت‌های اداری و خدمات پشتیبانی، اداره امور عمومی و خدمات شهری، آموزش، فعالیت‌های هنر، سرگرمی، تفریح و سایر خدمات وضعیت رو به اعتلا داشته‌اند؛ چرا که این بخش‌ها علاوه بر اینکه در طی زمان به واسطه مثبت بودن ضریب مکانی به عنوان بخش پایه ارزیابی شده‌اند، مقدار ضریب مکانی بخش‌های فوق نیز در طی زمان افزایشی بوده است. بخش‌های معدن، صنعت، تأمین برق، گاز بخار و تهویه هوا، اطلاعات و ارتباطات، فعالیت‌های خدماتی مربوط به فعالیت‌های حرفه‌ای و علمی به واسطه غیر پایه بودن در سال ۱۳۹۳ و ۱۳۹۷ به‌عنوان بخش‌های فاقد مزیت رقابتی ارزیابی شده‌اند. بخش‌های املاک و مستغلات و آبرسانی، مدیریت پسماند، فاضلاب و فعالیت‌های تصفیه به عنوان بخش‌های رو به افول ارزیابی شده‌اند؛ چرا که مقدار ضریب مکانی در طی دوره مورد مطالعه کاهش یافته است. بخش‌های حمل و نقل، انبارداری و پست و فعالیت‌های مربوط به سلامت انسان و مددکاری اجتماعی به‌عنوان بخش‌های با مزیت رقابتی ثابت در طی زمان ارزیابی شده‌اند؛ چرا که مقدار ضریب مکانی در طی دوره مورد مطالعه روند تقریباً ثابتی داشته است.

جدول ۱. سهم ارزش افزوده فعالیت‌های مختلف اقتصادی (درصد)

فعالیت	سال		۱۳۹۳		۱۳۹۵		۱۳۹۷	
	کشور	استان گیلان	کشور	استان گیلان	کشور	استان گیلان	کشور	استان گیلان
کشاورزی، شکار، جنگلداری و ماهیگیری	۸/۴۴	۱۲/۸۸	۸/۹۸	۱۸/۸۶	۸/۵۶	۱۹/۶۶	۸/۵۶	۱۹/۶۶
معدن	۱۸/۱۸	۰/۱	۱۳/۴۹	۰/۱۳	۱۹/۰۹	۰/۰۹	۱۹/۰۹	۰/۰۹
صنعت	۱۴/۸۶	۱۲/۷۸	۱۴/۷۶	۱۱/۷۰	۱۵/۱۴	۱۳/۴۶	۱۵/۱۴	۱۳/۴۶
تأمین برق، گاز بخار و تهویه هوا	۵/۴۴	۲/۲۴	۵/۹۶	۳/۴۱	۶/۶۳	۲/۳۸	۶/۶۳	۲/۳۸
آبرسانی، مدیریت پسماند، فاضلاب و فعالیت‌های تصفیه	۰/۲۶	۰/۴۱	۰/۲۶	۰/۲۹	۰/۲۶	۰/۲۹	۰/۲۶	۰/۲۹
ساختمان	۴/۴۲	۴/۷۵	۴/۲۷	۵/۱۷	۳/۷۷	۴/۶۸	۳/۷۷	۴/۶۸
عمده‌فروشی، خرده‌فروشی، تعمیر وسایل نقلیه و کالاها	۱۱/۹۱	۱۵/۲۴	۱۰/۹۷	۱۳/۴۹	۱۱/۳۹	۱۵/۸۰	۱۱/۳۹	۱۵/۸۰
حمل و نقل، انبارداری و پست	۶/۶۷	۶/۹۸	۷/۱۱	۸/۲۲	۶/۰۴	۶/۳۷	۶/۰۴	۶/۳۷
فعالیت‌های خدماتی مربوط به تأمین جا و غذا	۱/۲۲	۱/۷۴	۱/۳۲	۱/۸	۱/۱۴	۱/۸۳	۱/۱۴	۱/۸۳
اطلاعات و ارتباطات	۱/۷۵	۰/۴۴	۲/۰۰۶	۰/۵۱	۱/۶۵	۰/۵۳	۱/۶۵	۰/۵۳
فعالیت‌های خدماتی مربوط به فعالیت‌های مالی و بیمه	۲/۰۲	۱/۰۳	۲/۰۰۲	۱/۰۰۸	۲/۴۱	۱/۹۰	۲/۴۱	۱/۹۰
املاک و مستغلات	۱۱/۱۹	۲۲/۹۴	۱۲/۷۸	۱۵/۱۷	۱۰/۹۷	۱۴/۶۳	۱۰/۹۷	۱۴/۶۳
فعالیت‌های حرفه‌ای و علمی	۰/۸۵	۰/۷	۱/۰۰۵	۰/۸۹	۰/۹۰	۰/۸۱	۰/۹۰	۰/۸۱
فعالیت‌های اداری و خدمات پشتیبانی	۰/۳۸	۰/۳۷	۰/۴۵	۰/۳۹	۰/۳۴	۰/۳۷	۰/۳۴	۰/۳۷
اداره امور عمومی و خدمات شهری	۴/۴۲	۴/۹۰	۵/۱۹	۵/۴۲	۴/۲۶	۵/۰۱	۴/۲۶	۵/۰۱
آموزش	۲/۸۷	۳/۶۱	۳/۵۷	۴/۲۵	۲/۶۶	۳/۵۶	۲/۶۶	۳/۵۶
فعالیت‌های مربوط به سلامت انسان و مددکاری اجتماعی	۴/۱۷	۷/۷۴	۴/۸۸	۸/۰۶	۳/۹۴	۷/۳۸	۳/۹۴	۷/۳۸
فعالیت‌های هنر، سرگرمی، تفریح و سایر خدمات	۰/۸۷	۱/۰۸	۰/۹۱	۱/۱۵	۰/۷۶	۱/۱۶	۰/۷۶	۱/۱۶

منبع: یافته‌های تحقیق، ۱۴۰۱

جدول ۲. ضریب مکانی فعالیت مختلف در سال‌های مورد مطالعه

فعالیت	سال		۱۳۹۷		۱۳۹۵		۱۳۹۳	
	وضعیت	مقدار	وضعیت	مقدار	وضعیت	مقدار	وضعیت	مقدار
کشاورزی، شکار، جنگلداری و ماهیگیری	پایه	۱/۵۲	پایه	۲/۰۹	پایه	۲/۲۹	پایه	۲/۲۹
معدن	غیر پایه	۰/۰۵	غیر پایه	۰/۰۹	غیر پایه	۰/۰۵	غیر پایه	۰/۰۵
صنعت	غیر پایه	۰/۸۶	غیر پایه	۰/۷۹	غیر پایه	۰/۸۸	غیر پایه	۰/۸۸
تأمین برق، گاز بخار و تهویه هوا	غیر پایه	۰/۴۱	غیر پایه	۰/۵۷	غیر پایه	۰/۳۵	غیر پایه	۰/۳۵
آبرسانی، مدیریت پسماند، فاضلاب و فعالیت‌های تصفیه	پایه	۱/۵۲	پایه	۱/۱۱	پایه	۱/۱۱	پایه	۱/۱۱
ساختمان	پایه	۱/۰۷	پایه	۱/۲۱	پایه	۱/۲۴	پایه	۱/۲۴
عمده‌فروشی، خرده‌فروشی، تعمیر وسایل نقلیه و کالاها	پایه	۱/۲۷	پایه	۱/۲۳	پایه	۱/۳۸	پایه	۱/۳۸
حمل و نقل، انبارداری و پست	پایه	۱/۰۴	پایه	۱/۱۵	پایه	۱/۰۵	پایه	۱/۰۵
فعالیت‌های خدماتی مربوط به تأمین جا و غذا	پایه	۱/۴۲	پایه	۱/۳۵	پایه	۱/۵۹	پایه	۱/۵۹
اطلاعات و ارتباطات	غیر پایه	۰/۲۵	غیر پایه	۰/۲۵	غیر پایه	۰/۳۲	غیر پایه	۰/۳۲
فعالیت‌های خدماتی مربوط به فعالیت‌های مالی و بیمه	غیر پایه	۰/۵۱	غیر پایه	۰/۵۰	غیر پایه	۰/۷۸	غیر پایه	۰/۷۸
املاک و مستغلات	پایه	۲/۰۴	پایه	۱/۱۸	پایه	۱/۳۳	پایه	۱/۳۳
فعالیت‌های حرفه‌ای و علمی	غیر پایه	۰/۸۱	غیر پایه	۰/۸۸	غیر پایه	۰/۸۹	غیر پایه	۰/۸۹
فعالیت‌های اداری و خدمات پشتیبانی	غیر پایه	۰/۹۷	غیر پایه	۰/۸۶	پایه	۱/۰۸	پایه	۱/۰۸
اداره امور عمومی و خدمات شهری	پایه	۱/۱۰	پایه	۱/۰۴	پایه	۱/۱۷	پایه	۱/۱۷
آموزش	پایه	۱/۲۵	پایه	۱/۱۹	پایه	۱/۳۳	پایه	۱/۳۳
فعالیت‌های مربوط به سلامت انسان و مددکاری اجتماعی	پایه	۱/۸۵	پایه	۱/۶۴	پایه	۱/۸۷	پایه	۱/۸۷
فعالیت‌های هنر، سرگرمی، تفریح و سایر خدمات	پایه	۱/۲۳	پایه	۱/۲۵	پایه	۱/۵۲	پایه	۱/۵۲

منبع: یافته‌های تحقیق، ۱۴۰۱

بر اساس محاسبات انجام شده مطابق معادله (۵)، نرخ رشد اقتصاد مرجع (کشور) برابر با ۱/۰۴ است ($A=1/041898$). مطابق محاسبات انجام گرفته بر اساس معادله (۶) (ستون مربوط به عنصر B) به جز بخش‌های کشاورزی، شکار، جنگلداری و ماهیگیری، صنعت، معدن، تأمین برق، فعالیت‌های خدماتی مربوط به فعالیت‌های مالی و بیمه و فعالیت‌های حرفه‌ای و علمی که در دوره ۱۳۹۷-۱۳۹۳ صعود را تجربه کرده‌اند، سایر بخش‌ها دارای روند نزولی بوده‌اند. در میان بخش‌هایی که صعود را تجربه کرده‌اند بخش‌های مربوط به تأمین برق و فعالیت‌های خدماتی مربوط به فعالیت‌های مالی و بیمه وضعیت بهتری نسبت به سایر بخش‌ها در کشور داشته‌اند.

در رابطه با تحلیل عنصر عملکرد هر بخش در استان (C) می‌توان چنین بیان کرد که بخش‌های کشاورزی، شکار جنگلداری و ماهیگیری، ساختمان، فعالیت‌های مربوط به تأمین جا و غذا، اطلاعات و ارتباطات، فعالیت‌های خدماتی مربوط به فعالیت‌های مالی و بیمه، فعالیت‌های حرفه‌ای و علمی، فعالیت‌های اداری و خدمات پشتیبانی، فعالیت‌های هنر، سرگرمی، تفریحات و سایر

خدمات دارای روند صعودی و ضریب مثبت بوده‌اند. در این بین، فعالیت‌های خدماتی مربوط فعالیت‌های مالی و بیمه دارای عملکرد بهتر نسبت به سایر بخش‌ها است. لازم به ذکر است در بین فعالیت‌هایی که در طی دوره مورد مطالعه روند صعودی را طی کرده‌اند، فعالیت‌های مربوط به کشاورزی، فعالیت‌های مالی و بیمه و فعالیت‌های حرفه‌ای و علمی بین استان گیلان و کشور یکسان هستند؛ به طوری که هر دو مقطع (کشور و استان گیلان) روند صعودی و مثبت را طی کرده‌اند. اما در بخش مربوط به کشاورزی و فعالیت‌های خدماتی مربوط به فعالیت‌های مالی و بیمه استان گیلان نسبت به کشور عملکرد بهتری داشته اما در بخش مربوط به فعالیت‌های حرفه‌ای و علمی استان گیلان نسبت به کشور عملکرد ضعیف‌تری را داشته است. در بررسی تغییرات (A+B+C) بخش مربوط به فعالیت‌های مالی و بیمه، بیشترین مقدار و بخش مربوط به املاک و مستغلات کمترین مقدار را در طی دوره مورد مطالعه به خود اختصاص داده است.

جدول ۳. وضعیت اقتصادی بخش‌های مختلف اقتصادی استان گیلان (۱۳۹۷-۱۳۹۳)

عناصر مدل تغییر سهم				عنصر	فعالیت
A+B+C (اثر کل)	C (اثر رقابتی)	B (اثر ساختاری)	A (اثر ملی)		
۱/۸۷۱۸۸۲	۰/۸۰۱۲۲۳	۰/۰۲۸۷۶۱	۱/۰۴۱۸۹۸	کشاورزی، شکار، جنگلداری و ماهیگیری	
۰/۸۲۱۰۴۸	-۰/۳۲۳۶۸	۰/۱۰۲۸۳۳	۱/۰۴۱۸۹۸	معادن	
۰/۹۸۱۷۷۱	-۰/۰۹۹۰۹	۰/۰۳۸۹۶۶	۱/۰۴۱۸۹۸	صنعت	
۰/۹۹۸۰۱۵	-۰/۴۸۷۲	۰/۴۴۳۳۱۸	۱/۰۴۱۸۹۸	تأمین برق، گاز بخار و تهویه هوا	
۰/۳۴۹۷۷۶	-۰/۶۶۳۴۷	-۰/۰۲۸۶۵	۱/۰۴۱۸۹۸	آبرسانی، مدیریت پسماند، فاضلاب و فعالیت‌های تصفیه	
۰/۸۵۵۷۳۷	۰/۱۱۴۱۵	-۰/۳۰۰۳۱	۱/۰۴۱۸۹۸	ساختمان	
۰/۹۵۰۵۱۳	-۰/۰۰۰۶۷	-۰/۰۹۰۷۲	۱/۰۴۱۸۹۸	عمده‌فروشی، خرده‌فروشی، تعمیر وسایل نقلیه و کالاها	
۰/۷۱۸۴۴	-۰/۱۳۳۹۶	-۰/۱۹۱۰۹	۱/۰۴۱۸۹۸	حمل و نقل، انبارداری و پست	
۰/۹۷۵۰۷۵	۰/۰۶۴۱۷۴	-۰/۱۳۱	۱/۰۴۱۸۹۸	فعالیت‌های خدماتی مربوط به تأمین جا و غذا	
۱/۲۴۵۱۷۳	۰/۳۱۵۴۲	-۰/۱۱۲۱۵	۱/۰۴۱۸۹۸	اطلاعات و ارتباطات	
۲/۴۵۱۸۹۲	۱/۰۰۸۴۰۶	۰/۴۰۱۵۸۹	۱/۰۴۱۸۹۸	فعالیت‌های خدماتی مربوط به فعالیت‌های مالی و بیمه	
۰/۲۰۰۳۰۴	-۰/۸۰۱۸۴	-۰/۰۳۹۷۶	۱/۰۴۱۸۹۸	املاک و مستغلات	
۱/۱۷۸۷۷۷	۰/۰۲۱۶۰۴	۰/۱۱۵۲۷۴	۱/۰۴۱۸۹۸	فعالیت‌های حرفه‌ای و علمی	
۰/۸۹۶۱۹۱	۰/۰۵۱۴۱۴	-۰/۱۹۷۱۲	۱/۰۴۱۸۹۸	فعالیت‌های اداری و خدمات پشتیبانی	
۰/۹۲۳۷۲	-۰/۰۴۳۷۸	-۰/۰۷۴۴	۱/۰۴۱۸۹۸	اداره امور عمومی و خدمات شهری	
۰/۸۵۳۳۱۹	-۰/۰۴۳۴۵	-۰/۱۴۵۱۳	۱/۰۴۱۸۹۸	آموزش	
۰/۷۹۲۹۲۷	-۰/۱۳۶۰۴	-۰/۱۱۲۹۳	۱/۰۴۱۸۹۸	فعالیت‌های مربوط به سلامت انسان و مددکاری اجتماعی	
۱/۰۲۴۳۹	۰/۲۴۵۳۰۲	-۰/۲۶۲۸۱	۱/۰۴۱۸۹۸	فعالیت‌های هنر، سرگرمی، تفریح و سایر خدمات	

منبع: یافته‌های تحقیق، ۱۴۰۱

۶. نتیجه‌گیری

بر پایه بررسی‌های انجام شده پیرامون تولید در استان گیلان براساس مدل‌های اقتصاد پایه و تغییر سهم، طی دوره ۱۳۹۷-۱۳۹۳، نتایج زیر از پژوهش استخراج گردیده است:

سهم ارزش افزوده بخش مربوط به کشاورزی در استان روند صعودی را طی کرده اما این سهم در کشور طی سال‌های مختلف روند تقریباً ثابتی را داشته است. لازم به ذکر است که سهم ارزش افزوده بخش کشاورزی از کل ارزش افزوده در استان گیلان

بیشتر از سهم آن در کشور می‌باشد. در سال‌های ۱۳۹۵ و ۱۳۹۷ بیشترین سهم مربوط به ارزش افزوده در استان گیلان متعلق به بخش کشاورزی است. این در حالی است که در سال ۱۳۹۵ بخش صنعت و در سال ۱۳۹۷ بخش معدن بیشترین سهم را در کشور به خود اختصاص داده است. بیشترین مقدار مربوط به ضریب مکانی در سال ۱۳۹۳ متعلق به بخش املاک و مستغلات بوده که این جایگاه در سال‌های ۱۳۹۵ و ۱۳۹۷ به نفع بخش کشاورزی تغییر کرده است. در توضیح مزیت رقابتی منطقه می‌توان چنین بیان کرد که بخش‌های کشاورزی، شکار، جنگلداری و ماهیگیری، ساختمان، عمده‌فروشی، خرده‌فروشی، تعمیر وسایل نقلیه و کالاها، فعالیت‌های خدماتی مربوط به تأمین جا و غذا، فعالیت‌های اداری و خدمات پشتیبانی، اداره امور عمومی و خدمات شهری، آموزش، فعالیت‌های هنر، سرگرمی، تفریح و سایر خدمات وضعیت رو به اعتلا داشته‌اند. نتایج حاصل از مدل تغییر سهم نشان می‌دهد که نرخ رشد کل اقتصاد کشور (A) برابر ۱/۰۴ است. ساختار بخش‌های اقتصادی کشور (B) در بخش‌های مختلف فعالیت نشان‌دهنده صعود بخش‌های کشاورزی، شکار، جنگلداری و ماهیگیری، صنعت، معدن، تأمین برق، فعالیت‌های خدماتی مربوط به فعالیت‌های مالی و بیمه و فعالیت‌های حرفه‌ای و علمی است؛ که در این بین بخش مربوط به تأمین برق و فعالیت‌های مالی و بیمه عملکرد بهتری داشته‌اند. همچنین در تحلیل عنصر عملکرد هر بخش در استان (C)، فعالیت‌های خدماتی مربوط به فعالیت‌های مالی و بیمه بیشترین ضریب مثبت و املاک و مستغلات بیشترین ضریب منفی را به خود اختصاص داده است. لازم به ذکر است که در بخش مربوط به کشاورزی و فعالیت‌های خدماتی مربوط به فعالیت‌های مالی و بیمه استان گیلان نسبت به کشور عملکرد بهتری داشته اما در بخش مربوط به فعالیت‌های حرفه‌ای و علمی استان گیلان نسبت به کشور عملکرد ضعیف‌تری داشته است.

مطابق نتایج بالا می‌توان چنین بیان کرد که لازم است مسئولان استانی مطابق با برنامه‌های توسعه که بر سازماندهی فضایی و توزیع جغرافیایی جمعیت و فعالیت‌ها، متناسب با مزیت‌های نسبی هر منطقه تأکید دارند؛ با شناسایی بخش‌های پایه و فعالیت‌هایی که از مزیت نسبی برخوردار هستند به‌گونه‌ای استراتژی‌ها و سیاست‌های خود را اتخاذ کنند که الویت سرمایه‌گذاری در فعالیت‌های پایه و اصلی باشد؛ به‌طوری که سیاست‌های حمایتی در جهت دستیابی به رشد اقتصادی مناطق به سمت این فعالیت‌ها هدایت شود. باتوجه به اینکه استان گیلان در بخش مربوط به کشاورزی دارای مزیت نسبی بوده؛ لذا توجه مسئولان استانی به این بخش ضروری است.

منابع

- آقامحمدی، سیده‌نگس؛ حاجی، غلامعلی و غفاری، هادی (۱۳۹۹). سنجش مزیت نسبی فعالیت‌های اقتصادی در استان‌های کشور براساس رهیافت ضریب مکانی. *فصلنامه علمی برنامه‌ریزی منطقه‌ای*، ۱۰ (۴۰)، صص. ۳۵-۵۲.
- اکبری، نعمت‌اله؛ اسماعیل‌پور، یاسر و سرخوش‌سرا، علی (۱۳۹۱). تحلیل وضعیت اشتغال بخش‌های عمده اقتصادی شهرستان‌های استان کرمانشاه طی دوره ۱۳۸۵-۱۳۷۵. *فصلنامه آمایش محیط*، ۶ (۲۰)، صص. ۸۱-۱۰۵.
- جهانگرد، اسفندیار و کشت‌ورز، ویدا (۱۳۹۱). شناسایی بخش‌های کلیدی اقتصاد ایران: رویکرد نوین نظریه شبکه. *فصلنامه اقتصاد و تجارت نوین*، ۲۵ و ۲۶، صص. ۹۷-۱۱۹.
- جهانگرد، اسفندیار و ناصری‌بروچنی، علیرضا (۱۳۹۶). شناسایی بخش‌های کلیدی اقتصاد ایران با استفاده از خوشه‌بندی فازی. *فصلنامه پژوهش‌های اقتصادی ایران*، ۲۲ (۷۲)، صص. ۴۱-۷۸.
- جهانگرد، اسفندیار و حسینی، نیلوفر السادات (۱۳۹۱). شناسایی بخش‌های کلیدی اقتصاد ایران بر مبنای تحلیل تصادفی داده-ستانده (SIO). *فصلنامه تحقیقات مدل‌سازی اقتصادی*، ۲ (۱۱)، صص. ۴۷-۲۳.
- دائی، بابک و افشون، حبیب‌اله (۱۳۹۷). تحلیل ساختاری اشتغال بخش‌های مختلف اقتصادی استان فارس طی سال‌های ۱۳۹۶-۱۳۹۲ و پیش‌بینی آن تا سال ۱۴۰۰ (سال‌های یازدهم و دوازدهم): رهیافت اقتصاد پایه و تغییر مکان-سهم. *مجله اقتصادی*، شماره‌های ۹ و ۱۰، صص. ۷۱-۹۶.
- رنجبر فلاح، محمدرضا و رنجبر پیغان، مهدی (۱۳۹۰). شناسایی مزیت‌های نسبی استان قزوین در بخش صنعت با استفاده از شاخص LQ. *ماهنامه کار و جامعه*، ۱۰ (۱۴۱)، صص. ۵۵-۶۶.
- زنگی‌آبادی، علی و آهنگری، شورش (۱۳۹۱). بررسی اشتغال بخش‌های اقتصادی با استفاده از مدل تغییر سهم و ضریب مکانی (LQ) (مطالعه موردی: مراکز شهرستان‌های استان آذربایجان غربی). *نشریه جغرافیا و مطالعات محیطی*، ۱ (۲)، صص. ۷-۲۲.

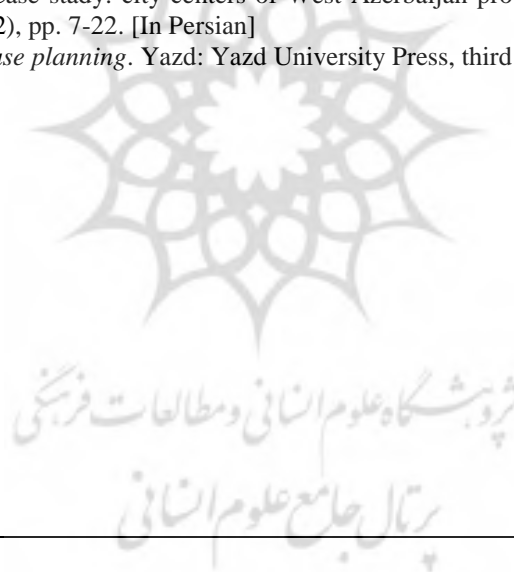
- زیاری، کرامت‌اله (۱۳۸۱). برنامه‌ریزی کاربری اراضی شهری. یزد: انتشارات دانشگاه یزد، چاپ سوم.
- سیحانی، حسن و درویشی، باقر (۱۳۸۴). بررسی مزیت‌های نسبی و تحلیل ساختاری اشتغال در استان ایلام. *مجله تحقیقات اقتصادی*، ۴۰ (۷۰)، صص. ۱۵۹-۱۸۷.
- سپهردوست، حمید و باروتی، مهسا (۱۳۹۵). بررسی مساله اشتغال و راهرد توسعه پایدار با روش تحلیل تغییر سهم. *مجله مطالعات توسعه اجتماعی ایران*، ۹ (۱)، صص. ۱۰۵-۱۱۷.
- سرور، هوشنگ؛ سرور، رحیم و سربازگلی، سولماز (۱۳۹۶). تحلیل وضعیت اشتغال بخش‌های عمده اقتصادی در شهرستان‌های استان اردبیل. *فصلنامه برنامه‌ریزی منطقه‌ای*، ۷ (۲۸)، صص. ۸۱-۹۴.
- صادقی‌شاهدانی، مهدی و غفاری‌فرد، محمد (۱۳۸۸). بررسی مزیت‌های نسبی و تحلیل ساختاری تولید ناخالص داخلی در استان‌های کشور. *فصلنامه پژوهش‌ها و سیاست‌های اقتصادی*، ۱۷ (۵۰)، صص. ۱۱۵-۱۳۶.
- عابدین‌درکوش، سعید (۱۳۷۲). *بررسی اقتصاد شهری*. انتشارات دانشگاه مرکزی.
- عرب‌مازار، عباس و خادمیان، سمانه (۱۳۹۲). اولویت سرمایه‌گذاری در زیر بخش‌های کشاورزی ایران. *اقتصاد کشاورزی و توسعه*، ۲۱ (۸۲)، صص. ۲۷-۴۳.
- غفاری‌فرد، محمد و خوش‌سیمما، رضا (۱۳۹۵). شناسایی بخش‌های اقتصادی محرک ایجاد اشتغال در استان‌های مختلف ایران و چشم‌انداز آن (رهیافت انتقال-سهم). *فصلنامه سیاست‌های مالی و اقتصادی*، ۴ (۱۴)، صص. ۷-۳۲.
- فرهودی، رحمت‌اله و محمدی، اکبر (۱۳۸۵). تحلیل و پیش‌بینی وضعیت اشتغال در شهر سنندج با استفاده از تغییر سهم ضریب مکانی و ضریب جینی. *پژوهش‌های جغرافیایی*، ۳۸ (۵۵)، صص. ۱۸۹-۲۰۲.
- فرجی‌سبکبار، حسنعلی؛ هاجری، بهرام؛ ترابی، ذبیح‌اله و بهره‌مند، سلیمان (۱۳۹۵). تحلیل فضایی الگوی اشتغال زنان روستایی و شهری ایران در بخش‌های عمده فعالیت با استفاده از ضریب FLQ. *فصلنامه روستا و توسعه*، ۱۹ (۳)، صص. ۱۳۹-۱۵۹.
- لابقی، الهه؛ قاسمی، پروانه و بابایی، نرگس (۱۳۹۱). بررسی مزیت نسبی تولید و اشتغال بخش کشاورزی استان‌های کشور. *دو ماهنامه بررسی مسائل و سیاست‌های اقتصادی*، ۱۲ (۱۱ و ۱۲)، صص. ۸۳-۱۱۰.
- Alhowsaish, A. K., Alsharikh, M. A., Alasmal, M. A., and Alghamdi, Z. A. (2015). Location quotient technique and economy analysis of regions: Tabuk Province of Saudi Arabia as a case study. *International Journal of Science and Research (IJSR)*, 4(12), pp.1756-1761.
- Florence, P. S., Fritz, W. G., and Gilles, R. C. (1943). *Measures of industrial distribution. Industrial Location and National Resources*. Washington, DC: U. S. National Resources Planning Board.
- Glasson, J. (1978). *An introduction to regional planning: concepts, theory and practice*. Hutchinson.
- Guimarães, P., Figueiredo, O., and Woodward, D. (2009). Dartboard tests for the location quotient. *Regional Science and Urban Economics*, 39(3), pp. 360-364.
- Hoen, A. R., Oosterhaven, J. (2006). On the measurement of comparative advantage. *The Annals of Regional Science*, 40(3), pp. 677-691.
- Islam, F. B., Mubassirah, F. A., Siddiq, F., Hossain, D., Sharmin, N., and Haque, A. (2016). Economic growth analysis of six divisions of Bangladesh using location quotient and shift-share method. *J Bangladesh Inst Plann*, 2075, 9363.
- Jumiyanti, K. R. (2018). Analisis Location Quotient dalam Penentuan Sektor Basis dan Non Basis di Kabupaten Gorontalo. *Gorontalo Development Review*, 1(1), pp. 29-43.
- Kaldor, N. (1970). The case for regional policies. *Scottish journal of political economy*, 17(3), pp. 337-348.
- Lee, J. (1995). Comparative advantage in manufacturing as a determinant of industrialization: the Korean case. *World development*, 23(7), pp.1195-1214.
- Mo, S. W., Lee, K. B., Lee, Y. J., and Park, H. G. (2020). Analysis of import changes through shift-share location quotient and BCG techniques: Gwangyang Port in Asia. *The Asian Journal of Shipping and Logistics*, 36, PP. 145-156.
- Myrdal, G., Sitohang, P. (1957). *Economic theory and under-developed regions*.
- Niyimbanira, F. (2018). Comparative advantage and competitiveness of main industries in the north-eastern region of South Africa: application of location quotient and shift-share techniques. *International journal of economics and finance studies*, 10(1), pp. 96-114.
- Niyimbanira, F., Eggink, M. E. and Niyimbanira, R. N. (2020). The Identification of the Key Sub-Industries among Coastal Metropolitan Cities of South Africa: An Application of the Location Quotient Technique. *International Journal of Economics and Finance Studies*, 12 (1), pp. 50-70.
- Padilla-Perez, R., Villarreal, F. G. (2017). Structural change and productivity growth in Mexico, 1990–2014. *Structural change and economic dynamics*, 41, pp. 53-63.
- Richardson, H. W. (1973). *Regional growth theory*. Macmillan.

- Shi, C., Zhang, J., Yang, Y., and Zhou, Z. (2007). Shift-share analysis on international tourism competitiveness (A case of Jiangsu Province). *Chinese Geographical Science*, 17(2), pp. 173-178.
- Tiebout, C. h. (1956). Export and Regional Growth, *Journal of Political Economy*, 64, pp. 250-260.

References

- Abedin Darkoush, S. (1993). *Urban Economics Review*. Central University Press. [In Persian]
- Aghamohammadi, S. N., Haji, G. h. A., and Ghafari, H. (2021). Measuring the Relative Advantage of Economic Activities in the Provinces of Iran: Location Quotient Approach. *Journal of Regional Planning*, 10 (40), pp. 35-52. [In Persian]
- Akbari, N., Esmailpour, Y., and Sarkhoshsara, A. (2012). Analysis of employment status of major economic sectors in the cities of Kermanshah province during the period 1375-1385, *Journal of Environmental Management*, 6 (20), pp. 81-105. [In Persian]
- Alhovaish, A. K., Alsharikh, M. A., Alasmal, M. A., and Alghamdi, Z. A. (2015). Location quotient technique and economy analysis of regions: Tabuk Province of Saudi Arabia as a case study. *International Journal of Science and Research (IJSR)*, 4(12), pp.1756-1761.
- Arabmazar, A., Khademian, S. (2013). Investment Priorities in the Agricultural Sector of Iran. *Agricultural economics and development*, 21(82), pp. 27-43. [In Persian]
- Daei, B., Afshon, H. A. (2018). Structural Analysis of Employment in Different Economic Sectors of Fars Province during the Years of 1396-1392 and Its Forecast until 1400 (Years of the Eleventh and Twelfth Governments): Basic Economy Approach and Displacement-Share. *Economic Journal*, 9 & 10, pp. 71-96. [In Persian]
- Faraji-Sabokbar, H. A., Hajari, B., Torabi, Z. A., and Bahremand, S. (2016). Spatial Analysis, Major Economic Activities, Formula of Location Quotient (FLQ). *Journal of Village and development*, 19(3), pp. 139-159. [In Persian]
- Farhoudi, R. A., Mohammadi, A. (2007). Analysis and Forecasting of Employment Situation in Sanandaj City Using the Change of Share of spatial Coefficient and Gini Coefficient. *Geographical Research*, 38(55), pp. 189-202. [In Persian]
- Florence, P. S., Fritz, W. G., and Gilles, R. C. (1943). *Measures of industrial distribution. Industrial Location and National Resources*. Washington, DC: U. S. National Resources Planning Board.
- Ghaffari-Fard, M., Khoshsima, R. (2016). Identification of the Driving Sectors in Job Creation in the Different Provinces of Iran and its Prospects (Shift-Share Approach). *Journal of Fiscal and Economic Policies*, 4 (14), pp.7-32. [In Persian]
- Glasson, J. (1978). *An introduction to regional planning: concepts, theory and practice*. Hutchinson.
- Guimarães, P., Figueiredo, O., and Woodward, D. (2009). Dartboard tests for the location quotient. *Regional Science and Urban Economics*, 39(3), pp. 360-364.
- Hoen, A. R., Oosterhaven, J. (2006). On the measurement of comparative advantage. *The Annals of Regional Science*, 40(3), pp. 677-691.
- Islam, F. B., Mubassirah, F. A., Siddiq, F., Hossain, D., Sharmin, N., and Haque, A. (2016). Economic growth analysis of six divisions of Bangladesh using location quotient and shift-share method. *J Bangladesh Inst Plann*, 2075, 9363.
- Jahangard, E., Hosiani, N. (2013). Identifying Key Economic Sectors in Iran: A Stochastic Input-Output Analysis. *Journal of Economic Modeling Research*, 2(11), pp. 23-47. [In Persian]
- Jahangard, E., Keshtvarz, V. (2011). Identifying the key sectors of Iran's economy: the new approach of network theory. *Quarterly Journal of New Economy and Trade (QJNET)*, 25 & 26, pp. 97-119. [In Persian]
- Jahangard, E., Naseriborocheni, A. R. (2017). Identification of Key Sectors in the Iranian Economy Using Fuzzy Clustering. *Iranian Journal of Economic Research*, 22(72), pp. 41-78. [In Persian]
- Jumiyanti, K. R. (2018). Analisis Location Quotient dalam Penentuan Sektor Basis dan Non Basis di Kabupaten Gorontalo. *Gorontalo Development Review*, 1(1), pp. 29-43.
- Kaldor, N. (1970). The case for regional policies. *Scottish journal of political economy*, 17(3), pp. 337-348.
- Layeghi, E., Ghasemi, P., and Bababi, N. (2013). A Study of Production and Employment Comparative Advantage in the Agriculture Sector of Iran Provinces. *Review of Economic Issues and Policies*, 12 (11 and 12), pp. 83-110. [In Persian]
- Lee, J. (1995). Comparative advantage in manufacturing as a determinant of industrialization: the Korean case. *World development*, 23(7), pp.1195-1214.
- Mo, S. W., Lee, K. B., Lee, Y. J., and Park, H. G. (2020). Analysis of import changes through shift-share location quotient and BCG techniques: Gwangyang Port in Asia, *The Asian Journal of Shipping and Logistics*, 36, PP. 145-156.
- Myrdal, G., Sitohang, P. (1957). *Economic theory and under-developed regions*.

- Niyimbanira, F. (2018). Comparative advantage and competitiveness of main industries in the north-eastern region of South Africa: application of location quotient and shift-share techniques. *International journal of economics and finance studies*, 10(1), pp. 96-114.
- Niyimbanira, F., Eggink, M. E. and Niyimbanira, R. N. (2020). The Identification of the Key Sub-Industries among Coastal Metropolitan Cities of South Africa: An Application of the Location Quotient Technique. *International Journal of Economics and Finance Studies*, 12 (1), pp. 50-70.
- Padilla-Perez, R., Villarreal, F. G. (2017). Structural change and productivity growth in Mexico, 1990–2014. *Structural change and economic dynamics*, 41, pp. 53-63.
- Ranjbar-Fallah, M. R., Ranjbar-Peygan, M. (2011). Identifying the comparative advantages of Qazvin province in the industrial sector using the LQ index. *Monthly Labor and Society*, 10 (141), pp. 66-55. [In Persian]
- Richardson, H. W. (1973). *Regional growth theory*. Macmillan.
- Sadeghi-Shahdani, M., Ghaffary Fard, M. (2009). Review on Relative Advantage and Structure of Regional Growth Domestic Production in Provinces of Iran. *Journal of Economic Research and Policy*. 17(50), pp.115-136. [In Persian]
- Sarvar, H., Sarvar, R., Sarbaz Goli, S. (2018). Analysis of the employment status of major economic sectors city province of Ardabil. *Journal of Regional Planning*, 7(28), pp. 81-94. [In Persian]
- Sepehrdoost, H., Barouti, M. (2015). Investigating the Problem of Employment and Sustainable Development Path by Share Change Analysis Method. *Iranian Journal of Social Development Studies*, 9(1), pp. 105-117. [In Persian]
- Shi, C., Zhang, J., Yang, Y., and Zhou, Z. (2007). Shift-share analysis on international tourism competitiveness (A case of Jiangsu Province). *Chinese Geographical Science*, 17(2), pp. 173-178.
- Sobhani, H., Darvishi, B. (2012). Investigating the comparative advantages and structural analysis of employment in Ilam province. *Journal of Economic Research*, (70), pp. 159-187. [In Persian]
- Tiebout, C. h. (1956). Export and Regional Growth, *Journal of Political Economy*, 64, pp. 250-260.
- Zangiabadi, A., Ahangari, S. h. (2012). Study of employment of economic sectors using share change model and spatial coefficient (LQ) (Case study: city centers of West Azerbaijan province). *Journal of Geography and Environmental Studies*, 1(2), pp. 7-22. [In Persian]
- Ziari, K. (2002). *Urban land use planning*. Yazd: Yazd University Press, third edition. [In Persian]

نحوه استناد به این مقاله:

آذری، زهرا؛ برادران خانیان، زینب و اصغریور، حسین (۱۴۰۲). سنجش مزیت نسبی فعالیت‌های اقتصادی در استان گیلان: رهیافت مدل اقتصاد پایه و مدل تغییر سهم. *مطالعات جغرافیایی نواحی ساحلی*، ۴ (۱۲)، صص. ۴۱-۵۶.
DOI: 10.22124/GSCAJ.2023.22267.1164

Copyrights:

Copyright for this article are retained by the author(s), with publication rights granted to *Geographical studies of Coastal Areas Journal*. This is an open-access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution License (<http://creativecommons.org/licenses/by/4.0>), which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original work is properly cited.

